

ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Проаналізовано показники торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва між Україною та Євросоюзом, визначені перспективи поглиблення зовнішньоекономічної діяльності України з країнами-членами ЄС, досліджено переваги та недоліки подальшої інтеграції нашої держави у європейські структури.

Ключові слова: *Європейський Союз, зовнішня торгівля товарами та послугами, експорт, імпорт, зона вільної торгівлі, зовнішньоекономічні відносини, партнерство і співробітництво, торговельно-економічні відносини.*

Постановка проблеми. Торговельно-економічне співробітництво України з Європейським Союзом (ЄС) є пріоритетним напрямом зовнішньоекономічної діяльності, а також основним фактором інтеграції нашої держави до системи сучасних світогосподарських зв'язків. Від початку своєї незалежності Україна почала всебічно співпрацювати з ЄС, що виявилось дуже важливим для економіки та соціально-культурної сфери країни, і вже сьогодні, після більше двадцяти років співпраці, одним із основних завдань нашої держави є подальша інтеграція до європейських структур. Що стосується торговельно-економічного співробітництва, то збільшення обсягів експорту та імпорту, вихід на світові ринки, покращення інвестиційного співробітництва, а також створення зони вільної торгівлі є одними з найпривабливіших перспектив України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми та перспективи торговельно-економічного співробітництва України з Євросоюзом, переваги та недоліки інтеграції нашої держави у європейські структури розглядали та досліджували у своїх працях багато зарубіжних і вітчизняних науковців, зокрема І. Бураковський, В. Геєць, В. Гордієнко, А. Даниленко, Б. Дідковська, Д. Долгов, Т. Еванс, Т. Єфименко, Я. Жаліло, Є. Касіян, В. Корнівська, М. Корнєв, П. Кругман, В. Кулішов, О. Носова, К. Павлюк, О. Передрій, А. Поручник, В. Сиденко, Т. Сидорук, А. Соколовська, А. Філіпенко, І. Чугунов, Т. Шемет, О. Шнирков та інші.

Дослідження теоретичних засад і практичних кроків з поглиблення зовнішньоекономічного співробітництва та подальшої співпраці з Євросоюзом залишається важливим і актуальним напрямом наукової діяльності вітчизняних науковців.

Постановка завдання. Цілями статті є дослідження відносин між Україною та ЄС на сучасному етапі, аналіз торговельно-економічного та інвестиційного співробітництва, а також визначення перспектив поглиблення зовнішньоекономічної діяльності України з країнами-членами ЄС, дослідження переваг і

недоліків подальшої інтеграції нашої держави у європейські структури.

Виклад основного матеріалу дослідження. Європейський Союз – сучасне політичне та економічне об'єднання країн, створене згідно з договором про Європейський Союз, підписаним сьомого лютого 1992 року і є чинним з листопада 1993 року [1]. Сьогодні в об'єднання входять 28 європейських держав з населенням більше 505 млн. осіб. Загальний валовий внутрішній продукт Європейського Союзу становить більше 12,8 трлн. Євро (1-ше місце у світі) [2]. У більшості країн ЄС запроваджена єдина валюта — євро. Столицею Європейського Союзу є Брюссель.

Метою утворення ЄС є об'єднання європейських країн у економічний союз з найвищим рівнем інтеграції економік держав (спільна зовнішня економічна політика, спільний ринок послуг, матеріальних благ, капіталу і праці, а також спільна валюта) і політичний (спільна зовнішня політика) союз, а також упровадження спільного громадянства.

Процес інтеграції країн до Європейського Союзу розпочався у 1957 році і триває до нині. Розширення структури ЄС відображено в таблиці 1.

З даної таблиці видно, що розширення ЄС відбувалося поступово. Найбільша кількість приєднаних країн - учасниць була на початку євроінтеграції, тобто в 1957 році, а також у 2004 році – до ЄС одночасно приєдналося десять нових країн.

На сьогодні ЄС – це сучасне інтеграційне об'єднання європейських країн, яке налічує 28 країн, займає перше місце у світі за величиною валового внутрішнього продукту, має низький рівень безробіття, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, низький рівень інфляції та високий рівень життя (табл. 2).

Усі ці макроекономічні показники, а також інші позитивні сторони ЄС, привабливі для зовнішньоекономічного співробітництва нашої держави з ЄС. Саме тому стратегічною перспективою для України є подальше плідне співробітництво й активізація політичних, економічних і культурних стосунків з цією структурою.

Розширення структури ЄС [3]

Рік	Країна	Загальна кількість членів
1957	Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Франція, ФРН	6
1973	Велика Британія, Данія, Ірландія	9
1981	Греція	10
1986	Іспанія, Португалія	12
1995	Австрія, Фінляндія, Швеція	15
2004	Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія	25
2007	Болгарія, Румунія	27
2013	Хорватія	28

Євроінтеграція має стати визначним пріоритетом для всіх гілок й рівнів влади в Україні. Під цим кутом зору послідовне здійснення адміністративної реформи має містити чітку реалізацію цієї пріоритетності й забезпечити відповідні зміни у структурі міністерств, відомств і механізмах міжвідомчої координації.

Відносини між Україною та ЄС були започатковані досить давно, і вони свідчать про те, що від самого початку зародження співробітництва Україна активно підтримувала курс на євроінтеграцію.

Таблиця 2

**Основні фінансово – економічні показники Європейського Союзу та Єврозони
станом на 01.01.2013 р. [2]**

№ п/п	Структури	Показники						
		ВВП, млрд. євро	ВВП на душу населення, тис. євро	Середній рівень інфляції, %	Середній рівень безробіття, %	Відношення державного боргу до ВВП, %	Відношення дефіциту бюджету до ВВП, %	Сальдо торговельного балансу, млрд. євро
1	ЄС	12902	25,6	3,03	11,15	85,3	4,0	-1,7
2	Єврозона	9490	28,3	2,85	11,3	90,6	3,7	+13,7

Європейський Союз – один із основних торговельних партнерів України. Згідно зі статистичними даними за 2012 рік обсяг торгівлі товарами та послугами між Україною та ЄС склався в обсязі 50 703,9 млн. дол. США або 29,2 %

від загального обсягу торгівлі України [4]. Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС за останні 5 років відображена на рисунку 1.

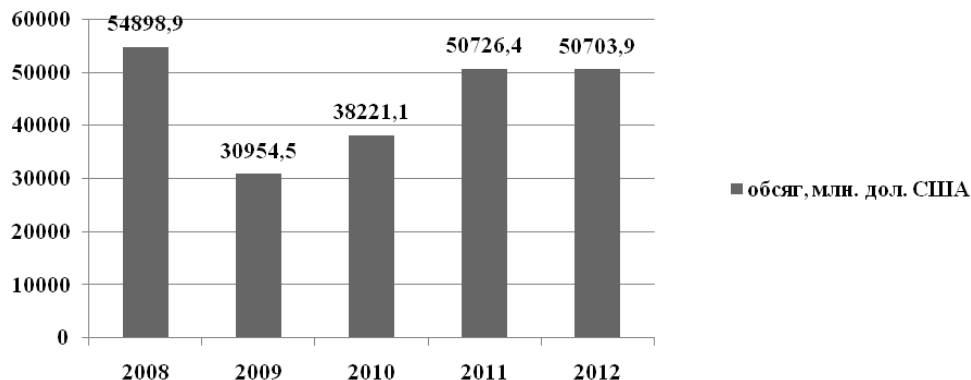

Рис. 1. Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі між Україною та ЄС [5]

З даного рисунка видно, що обсяг зовнішньої торгівлі в 2008 році був найвищий і становив 54898,9 млн. дол. США. Уже в 2009 році він різко спав, що пов'язано з впливом світової фінансової кризи, і становив тільки 30954,5 млн. дол. США. Починаючи з 2010 року і до сьогодні цей показник збільшується.

Розглянемо динаміку зовнішньої торгівлі України товарами та послугами з країнами світу, у тому числі країнами ЄС (табл. 3).

З даної таблиці видно, що зовнішня торгівля України з ЄС становить досить велику частку в загальній структурі торгівлі товарами та послугами. Протягом останніх двох років обсяги зовнішньої торгівлі України з країнами ЄС приблизно однакові і складають: у 2011 – 50726,4 млн. дол. США, а у 2012 – 50703,9 млн. дол. США. Частка імпорту з країн ЄС протягом 2 років переважає над експортом, утворюючи від'ємне сальдо торгового балансу та негативно впливаючи на економіку країни та товарооборот.

Аналіз динаміки зовнішньої торгівлі товарами та послугами України з країнами світу, в тому числі з Європейським Союзом у 2011 – 2012 роках [5]

	2011 рік, млн. дол. США	2012 рік, млн. дол. США	Відхилення у 2012 р. порівняно з 2011 р.	
			Абсолютне, млн. дол....	Відносне, %
ЗТО всього по Україні	171 044,2	173 701,7	2 657,5	101,6
у т.ч. ЗТО з ЄС	50 726,4	50 703,9	-22,5	99,96
Питома вага у загальному обсязі	29,7%	29,2%	-	-
Експорт всього з України	82 202,1	82 337,4	135,3	100,2
у т.ч. експорт до ЄС	21 579,7	20 876,0	-703,7	96,7
Питома вага у загальному обсязі	26,3%	25,4%	-	-
Імпорт всього до України	88 842,1	91 364,3	2 522,2	102,8
у т.ч. імпорт з ЄС	29 146,7	29 827,9	681,2	102,3
Питома вага у загальному обсязі	32,8%	32,6%	-	-
Сальдо всього по Україні	-6 640,0	-9 026,9	-2 386,9	135,9
у т.ч. з ЄС	-7 567,0	-8 951,9	-1 384,9	118,3

Основними торговельними партнерами України за зазначений період були: Німеччина (18,6 %), Польща (12,7 %), Італія (9,7 %), Великобританія (6,2 %), Угорщина (5,6 %). Основна частка українського експорту припадала на: Польщу (13,0 %), Італію (12,5 %), Німеччину (10,1 %), Іспанію (7,7 %), Угорщину (7,6 %), Великобританію (6,1 %). Основні країни-імпортери: Німеччина (24,5 %), Польща (12,6 %), Італія (7,7 %), Великобританія (6,2 %), Франція (6,1 %).

Серед існуючих векторів розвитку євро-інтеграційний курс забезпечує країні гідне місце в системі світових господарських відносин. Для України інвестиційна інтеграція з Євросоюзом – це рух до стандартів цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства.

Європейсько-українське інвестиційне співробітництво виступає найбільш пріоритетним

напрямом сучасного зовнішньоекономічного розвитку України.

Загальний обсяг прямих іноземних інвестицій, внесених в Україну на 01.01.2013, склав 54 462 млн. дол. США, в т.ч. з країн-членів Європейського Союзу – 42 979,3 млн. дол. США, що становить 79,8 відсотка від загального обсягу прямих іноземних інвестицій, здійснених країнами світу в українську економіку. За I півріччя 2013 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 2614,9 ,7 млн. дол. США прямих інвестицій (акціонерний капітал) [6].

Кіпр, Німеччина, Нідерланди та Австрія є не лише найбільшими інвесторами серед країн ЄС, але входять і до десяти країн світу, що здійснюють найбільші за обсягами інвестиції в Україну, відповідно посідають перше, друге, третє та п'яте місця. За останні 5 років саме вони посідають перші місця серед найбільших інвесторів України (рис. 2).

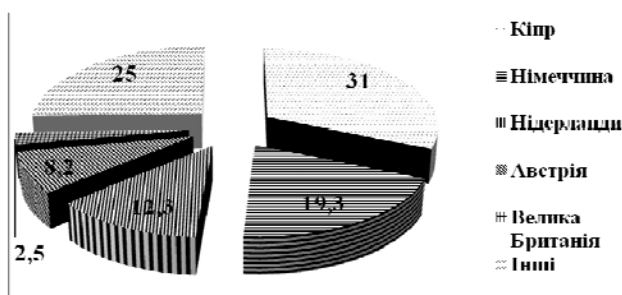

Рис. 2. Середня питома вага найбільших інвесторів України за останні 5 років, % [7]

Оцінюючи даний рисунок, можна зробити висновок, що лідером серед інвесторів України є Кіпр, його частка серед усіх країн ЄС протягом 5 років становить 31 %. Наступні місця займають Німеччина – 19,3 %, Нідерланди – 12,3 %, Австрія – 8,2 %, Велика Британія – 2,5 %.

З метою активізації інвестиційної взаємодії України з країнами ЄС необхідно лібералізувати режими взаємного інвестування України та країн ЄС, прискорити проведення дієвих реформ в економічній і соціальній сферах; здійснити «амністію капіталів», які вивезено з України напівлегальним (але не кримінальним) шляхом;

підтримати стабілізацію макроекономічного середовища; посилити ефективність взаємодії з європейськими економічними організаціями. Різномічне співробітництво з Євросоюзом не тільки відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України, але є ключовим практичним засобом формування ефективною відкритою економіки.

Національні інтереси України потребують утвердження України як впливової європейської держави, гідного партнера ЄС. Це зумовлює необхідність глибинного та всебічного вивчення

**ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ
З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

наслідків вступу нашої держави в європейське співтовариство [7].

На сьогодні всебічна інтеграція та співробітництво з Європейським Союзом є

стратегічною метою України, тому виникає питання визначити переваги та недоліки інтеграції України до ЄС (табл.4).

Таблиця 4

Переваги та недоліки інтеграції України до ЄС

Сфера	Переваги	Недоліки
Політична	- Будучи членом ЄС, Україна буде залучена до спільної європейської політики безпеки і оборони, яка гарантуватиме Україні державний суверенітет і територіальну недоторканість; - Стабільність політичної системи	- Небезпека втягнення України в конфлікт цивілізацій між Заходом і мусульманським світом; - Погіршення відносин з країнами СНД і Росією; - Невизначеність стратегії розвитку ЄС.
Економічна	- Забезпечення розвитку малого та середнього бізнесу. Набуває особливої значущості проведення політики продуктивної зайнятості; - Впровадження стандартів ЄС у виробництво; - Україна, будучи членом ЄС матиме значні можливості для динамічного розвитку туристичної та рекреаційної галузі, розширення міжнародного співробітництва в цій сфері; - Об'єднання туристичних потенціалів країн у масштабах Євразійського континенту, посилення ролі України як енерготранзитної держави.	- Можливе переміщення в Україну шкідливих виробництв; - Втрата конкурентоспроможності певних галузей; - Складність переходу на Європейський рівень цін, який призводить до різкого подорожчання товарів першої необхідності; - Тривалий час та великі витрати при переході на європейські стандарти.
Соціальна	- Формування середнього класу; - Реформування освіти, охорони здоров'я, соціального захисту; - Ефективний захист прав людини в інституціях ЄС.	- Поглиблення демографічного спаду; - Проблема незаконної міграції та відтоку кадрів; - Ускладнення візового режиму зі східними сусідами.
Культурна	- Поширення української культури в країнах ЄС; - Широкий доступ до інформаційного потенціалу.	- Переоцінка культурно – освітніх напрямків, що фактично означає зближення суспільної моралі зі спірними „нормами” країн Заходу.

Аналіз можливих позитивних та негативних наслідків інтеграції України до ЄС показав, що необхідно ретельно зважити усі переваги та недоліки правового, економічного та культурного зближення з ЄС та, враховуючи дані всебічного аналізу, робити подальші кроки з євроатлантичної інтеграції.

Для України європейська інтеграція — це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Основними напрямками інтеграційного процесу для України є:

- адаптація законодавства України до законодавства ЄС;
- розвиток торговельних відносин між Україною та ЄС;
- інтеграція України до ЄС у контексті загальноєвропейської безпеки;
- політична консолідація та зміцнення демократії;
- зміцнення фінансової складової євроінтеграційного руху України;
- адаптація соціальної політики України до стандартів ЄС.

Незважаючи на низку перепон для розвитку торговельних відносин між Україною та ЄС, з погляду експорту ринки Євросоюзу потенційно привабливі, оскільки є найбільшими ринками

країн-сусідів України як за розмірами населення, так і за ВВП.

Досить важливою перспективою у торговельно-економічній сфері є створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Переваги створення зони вільної торгівлі з ЄС для України очікувано різні [9].

Так, потреба реформування та наближення до європейських стандартів якості товарів і послуг призведе до модернізації підприємств, що є позитивним у стратегічному значенні для українських виробників. Інша перевага – це посилення конкуренції на українському ринку, результатом чого є зменшення цін. Вищезазначене разом із відповідністю української продукції європейським стандартам якості буде очікуваною перевагою для кожного українського споживача.

Висновки. Створення зони вільної торгівлі, незважаючи на певні проаналізовані в статті перешкоди та короткотермінові можливі недоліки, має призвести до важливих переваг для нашої країни. Це, по-перше, модернізація підприємств і більш якісні товари і послуги на українському ринку відповідно до європейських вимог якості. По-друге – посилення товарообігу між Україною та ЄС. По-третє, і, що найбільш важливе, – створення зони вільної торгівлі відповідає державній політиці нашої держави на європейську інтеграцію і є наступним кроком для її реалізації, адже історія інтеграції ЄС свідчить про те, що економічна інтеграція шляхом насамперед

усунення митних бар'єрів є основою європейської інтеграції.

Формування в Україні привабливого для інвесторів середовища, насамперед, слід починати з системи активних дій держави, спрямованих на зміну політичного, економічного та правового поля. До пріоритетних завдань державної політики необхідно віднести комплексні заходи з формування сприятливого інвестиційного клімату України, визначення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки, ідентифікацію чинників, що заважають ефективній дії іноземних інвесторів і стримують приплив зовнішнього капіталу, а також формування привабливого інвестиційного іміджу нашої країни у світовому суспільстві.

Отже, на сьогодні Європейський Союз – це сучасне політичне та економічне об'єднання європейських країн, яке налічує 28 країн, займає перше місце у світі за величиною валового внутрішнього продукту, має високий рівень зайнятості населення, позитивне сальдо зовнішньої торгівлі, низький рівень інфляції, а також високий рівень життя. Усі ці макроекономічні показники, а також інші позитивні сторони ЄС свідчать про

високий рівень добробуту його громадян та привабливість європейських стандартів для економіки нашої держави. Саме тому важливим напрямком зовнішньоекономічної діяльності для України є подальший розвиток і поглиблення торговельно-економічного співробітництва з Європейським Союзом.

ЄС на сучасному етапі – один із найбільших торговельних партнерів України. Частка українського експорту та імпорту у торгівлі з країнами Європейського Союзу досить велика, тому активна зовнішнь-торгівельна політика України сприяє зміцненню економіки нашої держави. Різнобічне співробітництво з Євросоюзом не тільки відповідає природному геополітичному напрямку інтеграційної стратегії України, але є ключовим практичним засобом формування ефективної відкритої економіки.

Євроінтеграція для України – стратегічний напрям, тому наша держава має всі шанси, щоб у подальшому зміцнити співробітництво з країнами Європейського Союзу та поглибити торговельно-економічну співпрацю з ними. У даному контексті розглядаємо перспективи подальших наукових розробок і досліджень.

Список літератури

1. Договір про Європейський Союз. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
2. Офіційний сайт Європейського Союзу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://europa.eu/>.
3. Гончарук А. Усенко О. «Регіональна торговельно-економічна інтеграція України до Європейського Союзу: стан, проблеми, перспективи» [текст] / А. Гончарук, О. Усенко: Київ, 2011 р.
4. Торговельно-економічне співробітництво України з ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/european-integration/ukraine-eu-trade>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
6. Інвестиційне співробітництво Україна – ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/ua/ukraine-eu/trade-and-economic/ukraine-eu-investments>.
7. Носова О. В. Національна економіка «Інтеграція України до ЄС»[текст] / О. В. Носова, 2013 р.
8. Позитивні та негативні наслідки вступу України до ЄС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/28990/1/integration.pdf>.
9. Палагнюк Ю. В. «Створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС»[текст] / Ю. В. Палагнюк, Київ 2012 р.
10. Інтеграція України до ЄС: переваги та недоліки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://confer-dsum.ucoz.ua/_fr/0/9724803.pdf.
11. Передрій О. С. Міжнародні економічні відносини «Розвиток регіональної економічної інтеграції України»[текст] / О. С. Передрій, 2010 р.

Анотація

Ігорь Легкоступ, Олег Заяць

ТОРГОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО УКРАИНЫ С ЕВРОПЕЙСКИМ СОЮЗОМ КАК ФАКТОР ЕВРОПЕЙСКОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Проанализированы показатели торгово-экономического и инвестиционного сотрудничества между Украиной и Евросоюзом, определены перспективы углубления внешнеэкономической деятельности Украины со странами-членами ЕС, исследованы преимущества и недостатки дальнейшей интеграции нашего государства в европейские структуры.

Ключевые слова: *Европейский Союз, внешняя торговля товарами и услугами, экспорт, импорт, зона внешней торговли, внешнеэкономические отношения, партнерство и сотрудничество, торгово-экономические отношения.*

Summary

Igor Legkostup, Oleg Zayats

TRADE AND ECONOMIC COLLABORATION OF UKRAINE WITH EUROPEAN UNION AS FACTOR OF EUROPEAN INTEGRATION

In article the analysis of indexes of trade and economic and investment collaboration is done between Ukraine and European Union, the prospects of deepening of foreign economic activity of Ukraine are certain with the countries-members of EU, advantages and lacks of further integration of our state are investigational in the European structures.

Keywords: *European Union, foreign trade, export, import, zone of foreign trade, external economic relations, partnership and collaboration, trade and economic relations, commodities and services.*